

“AN”DA GELENEKSEL VAROLUŞ: ANADOLU TÜRK KİLİM VE MOTİFLERİ BAĞLAMINDA MABEL MATİZ KLİBİ ÖRNEĞİ

Traditional Existence In The “Moment”: A Sample of Mabel Matiz Clip in The Context of Anatolian Turkish Rug and Motifs

Öz: Bu araştırmada, varoluşçuluk kavramı, Türkiye’de varlık gösteren ‘geleneksel varoluş’un somut örneklerinden olan Anadolu Türk kilim motifleri ve bu kilimlere ev sahipliği yapan önemli bir coğrafyaya sahip olan Döşemealtı ilçesi ele alınmıştır. Ayrıca popüler kültürde kendini ön plana çıkarmış olan Türk Pop Müziği şarkıcısı ve söz yazarı Mabel Matiz’in “geleneksel varoluş” un somut örnekleri Anadolu Türk kilimlerini kullandığı “Şarmaşık” klipi üzerinden; varoluşçuluk kavramı, geleneksel sanatlar bağlamında Anadolu Türk kilimleri ve popüler kültür arasında bir bağ olduğu irdelenmiştir. Çalışmanın giriş bölümünde varoluşçuluk kavramı üzerinde durulmuştur. Daha sonra geleneksel varoluş bağlamında Anadolu Türk kilim ve motiflerin, kısa tarihçesi ve manası ele alınmıştır. Bilahare; kilim ve motiflerin popüler kültür üzerindeki etkisinden yola çıkarak Mabel Matiz klip örneğine değinilmiştir. Son olarak Anadolu Türk kilimlerinin, müzik sanatı ve görsel medya yolu ile disiplinlerarası bir performansla popüler kültürde yer alabileceğine ve geçmiş ve geleceği birbirine bağlayan önemli bir unsur olduğu görülmüştür.

Çalışmanın amacı dijitalleşmenin gün geçtikçe arttığı, popüleritenin geçmiş siliciliği ve gelecekte koparıcılığı etkisinin hüküm sürdüğü dünyada geleneksel unsurların, geçmişi ve geleceği birleştirici özelliğe sahip olduğu gözler önüne serilmiştir. Bu zaman diliminde Anadolu Türk geleneğinin imgelerinin çeşitli formlarla sürdürülebilmesinin, popüler kültürün vazgeçilmez önemli ilham kaynağı olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Varoluşçuluk, Anadolu Türk kilim ve motifleri, coğrafya, Mabel Matiz, müzik.

Abstract: In this research, the concept of existentialism, Anatolian Turkish rug motifs, which are concrete examples of 'traditional existence' existing in Turkey, and the district of Döşemealtı, which has an important geography that hosts these rugs, are discussed. In addition, Turkish Pop Music singer and songwriter Mabel Matiz, who has come to the fore in popular culture, uses Anatolian Turkish rugs, which are the embodiment of "traditional existence", through the clip "Şarmaşık"; The concept of existentialism, in the context of traditional arts, has been examined that there is a relation between Anatolian Turkish rugs and popular culture. In the introduction part of the study, the concept of existentialism is emphasized. Then, the brief history and meaning of Anatolian Turkish rugs and motifs in the context of traditional existence are discussed. Subsequently; Based on the effect of rugs and motifs on popular culture, the clip example of Mabel Matiz is mentioned. Finally, it has been seen that Anatolian Turkish kilims can take place in popular culture with an interdisciplinary performance through musical art and visual media and are an important element that connects the past and the future.

The aim of the study is to reveal that traditional elements have the feature of uniting the past and the future in a world where digitalization is increasing day by day and the effect of popularity is erasing the past and separating it from the future. The continuation of the images of the Anatolian Turkish tradition in various forms in this time period has led to the evaluation of popular culture as an indispensable and important source of inspiration.

Keywords: Existentialism, Anatolian Turkish rug and motifs, geography, Mabel Matiz, music.

SANAT VE— JOURNAL OF ART AND ICONOGRAPHY İKONOGRAFİ DERGİSİ

3 sayı / yıl
2022 güz / ekim

Sorumlu Yazar
Corresponding Author

Alaybey KAROĞLU
Gülten DEMİR BİLEN

Prof. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Resim Bölümü
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi Resim
Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi
Prof. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli
University Fine Arts Faculty Painting
Ankara Hacı Bayram Veli University
Fine Arts Faculty Painting,
Master Student

alaybey.karoglu@hbv.edu.tr
bilen.gulten@hbv.edu.tr

ORCID
0000-0001-5367-5966
0000-0002-4448-0208

Gönderim Tarihi ~ Received
26. 05. 2022

Kabul Tarihi ~ Accepted
12. 09. 2022

Yayın Tarihi ~ Published
26. 09. 2022

Atf / Citation

Karaoğlu, A., Demir Bilen, G. (2022).
“An”da Geleneksel Varoluş: Anadolu
Türk Kilim ve Motifleri Bağlamında
Mabel Matiz Klipi Örneği.
Sanat ve İkonografi Dergisi, (3): 55-64.

Araştırma Makalesi
~
Research Article

Giriş

Varoluşçuluk

Varoluşçuluk, yaşadığımız yüzyılda etkisini devam ettiren bir akım olmuştur. Tesirini günümüzde de kaybetmeyen ve bütün felsefe akımlarına, bütün düşünce dünyasına yayılan bir hareket olmuştur. Varoluşçuluk batının kendi ifadesiyle Egzistansiyalizmin doğuşu geçen yüzyılın başlarında olmuştur. Hatta bazı kaynaklar, “varoluşçuluğun hazırlıklarını Pascal’da bulmanın mümkün” (Topçu, 2006, s. 13) olduğunu söylemiştir. Varoluşçuluk kavramı, düşüncenin, yaşayan bir birey olarak insan ile başladığını savunmuştur. Yani eylemde bulunan, duyumsayan, yaşayan bir insan öznesinden bahsedilmektedir. Varoluşçuluk fikri, bireyselliğin ön plana çıktığı bir akım olmuştur. Ayrıca insan varlığının tüm yönleriyle incelendiği bir sistem olmuştur. Akımın güzel yönlerinden biri, özgürlük ve sorumluluk kavramlarını benimsemesidir. Bu kavrama göre insan, adeta yeryüzüne fırlatılmıştır. Yaratıcı kavramı varoluşçu akımda genellikle yok olmuştur. Bundan dolayı insan, önce kendi varlığına sonra diğer insanlara karşı sorumludur fikri ortaya çıkmıştır. Bu sebeple Batılı Satre “Mutlak’ın varlığını tanımıyor.” (Topçu, 2006, s. 38). Bu durumun bir yok sayma, görmezden gelme eylemi olduğu söylenebilir. “Varoluşçuluk onun için bir insanlıktır.” (Sartre, 1985, s. 16).

Varoluşçuluk kavramı Fransa’da ve Almanya’da değişik anlayıştaki düşünürler tarafından temsil edilmiştir. Soren Kierkegaard ilk varoluşçu filozof olarak kabul edilmiştir. Fransa’da Jean Paul Sartre, Albert Camus ve Simone De Beauvoir romanlar ve tiyatro eserleri vasıtasıyla felsefi görüşlerini geniş kitlelere yayma imkânı bulmuşlardır.” (Bolay, 2009, s. 366). Diğer varoluşçu felsefecileri de şöyle sıralayabiliriz: Heidegger, G. Marcel, Nietzsche, Schopenhauer.

Yöntem

2018 yılında çıkardığı “Maya” albümü ile tarzı ve klipleri ile ön plana çıkan, kullandığı müstear isimle Türk Pop Müziği şarkıcısı ve söz yazarı Mabel Matiz albüm şarkılarından “Sarmaşık” isimli parçası, bu araştırmanın çıkış noktasını teşkil etmiştir. Araştırma sürecinde bir literatür taraması yapılmış, söz konusu klip detaylıca izlenerek, Anadolu Türk kilim motiflerinin yer aldığı mekan ve klip dekorları gözlemlenmiştir. Konu hakkında yerli ve yabancı kaynaklar, ayrıca çeşitli internet kaynaklarından yararlanılmıştır.

Bulgular

Kullandığı müstear isimle Türk Pop Müziği şarkıcısı ve söz yazarı Mabel Matiz 2018 yılında “Maya” albümüyle müzik hayatında yeni bir dönem açmış ve bu yeni dönemde müzik çalışmalarında yoğun bir şekilde geleneksel kültür öğelerine yer vermiştir. Popüler kültürde “Sarmaşık” klibinde yer alan geleneksel sanatlarda yer alan ve önemli bir yere sahip olan Anadolu Türk kilimlerine diğer bazı kliplerinde de yer vermiştir. Bu makalede Mabel Matiz’in geleneksel sanatlara olan bu hayranlığı ve Anadolu Türk kilim motifleri örnekleri irdelenmiştir.

Anadolu Türk Kilim Motiflerinin Kısa Tarihçesi

Günümüz popüler kültüründe varlığı görmezden gelinen, sanat alanında hakkını vermediğimiz “geleneksel varoluş”un somut örnekleri olan Anadolu Türk kilimleri karşımıza çıkar. Anadolu’da ecdadın büyük bir aşklailmekilmek dokuduğu, zamana, modernizme ve popülaritenin siliciliğine direnen bu kilimler kültürel bir mirastır. Kilimler, geleneksel sanatlarda köklü varoluşu temsil eden bir obje olarak karşımıza çıkmıştır. Anadolu, Orta Asya, Kafkasya ve İran gibi hayvancılıkla uğraşan çok sayıda göçer halk, uzun seyahatlerinde, kötü hava koşullarından korunmak amacıyla keçi yününden kilimler örmüşlerdir. Taşınabilir özelliğe sahip bir barınma türü olan çadırların zeminini dokudukları bu kilimlerle döşemişlerdir. Bununla

beraber “Çadırlarda günlük hayatta kullanılan eşyaların üzerini süslemeye özen göstermişlerdir. Kilim ve örtüleri dahi renkli iplerle basit ve geometrik biçimler ya da formlar kullanarak işlemişlerdir.” (Kılıçkan, 2015, s. 28). Çadırlarda yaşayan halk, sağlık koşullarını olumsuz etkileyen rutubete karşı bu kilimleri kullanmıştır.

Kilim, dokuma yaygıların bir türüne verilen isimdir. Aynı zamanda bilinen en eski dokuma türlerinin başında gelir. Bazı yörelere göre kilime, çözüğü veya arış denilmiştir. Dikey ve atkı, geçki, argaç, ara geçki ya da argeç denilen yatay iplerle dokunmuşlardır. İki tarafı aynı, yüzeyinde ince tüy bulunan kilimler zengin bir geçmişe sahiptir. İplerin dikey ya da yatay olarak ilerletilmesiyle veya birkaç çözüğü atlatılmasıyla motif işlenmiştir. Cicim, zili, sumak gibi diğer düz dokuma yaygılara da kilim denmiştir (Bozkurt, TDV İslam Ans., s. 3).

Lehçe-i Osmanî adlı eserinde Ahmed Vefik Paşa kilimi şu şekilde tarif eder: “Dokuma, keçe. Tüysüz kepe. Tüylüsü kalı. Kılıısı zeylü.” (Ahmet Vefik Paşa, 2000, s. 696).

En eski kaynaklardan biri olan Dîvânü Lugatî't-Türk'te, Türklerin kilim, keçe benzeri yaygılara keviz, kivist, kidiz gibi isimler kullandıkları bilinir. Türk dili üzerine çalışmaları ile tanınan İngiliz şarkiyatçı Sir Gerard Clauson da “XIII. Yüzyıl Öncesi Türkçesinin Köken Bilgisi Sözlüğü” adlı eserinde bu bilgiden bahsetmiştir (Clauson, 1972, s. 692-707)

Resim 1. XVII. yy saray kilimi,
Vakıflar Halı ve Kilim Müzesi, İstanbul

Kilim kelimesinin, “Türkçe’den Moğolca’ya oradan Rusça ve Arapçaya, aynı zamanda Kafkas ve Balkan dillerine geçtiği kabul edilmiştir. Farsça olduğu ve bu dilden Urduca’dan geldiği de söylenmektedir.” (Doefer, 1975, s. 4-7). Arapça’da kilim karşılığında kullanılan kelimeler şu şekildedir: bisât, firâş, namt, kisâve mârî.

Çok uzun bir zamandan beri var olan dokuma yaygılar dokunuşlarındaki kolaylık sebebiyle “kilim” türünde yaygılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kilim tekniği ile dokunmuş en eski dokuma parçasının, yaklaşık olarak M.Ö. XIV. yüzyılda hüküm süren 18. Mısır Hanedanı’nın 8. firavunu olan 4. Tuthmosis’in mezarından çıkarıldığına dair bilgilere ulaşılmıştır. Anadolu’nun çeşitli yerlerinde yapılan arkeolojik kazılarda, Ankara yakınlarındaki Yassıhöyük’te, Frigyalılara ait yün, keçi kılı, keten gibi malzemelerden yapılmış kilime benzer dokuma parçalarına rastlanmıştır. Çorum yakınlarındaki Alacahöyük’te ise yapılan arkeolojik kazılarda bulunan gümüş kirmanlar (M.Ö. 3000-2000) bulunmuştur. Konya civarındaki Çatalhöyük’te yapılan kazılarda da bulunan Cilalı Taş çağına ait (M.Ö. 6000) dokuma parçaları, dokumacılığın Anadolu’da ne kadar kadim bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir.

GüneySibirya’da bulunanPazırık bölgesindeM.Ö.Vyüzyıla ait olduğu düşünülenünlü Hun halısıyla birlikte keçe ve düz dokuma yaygılara rastlanmıştır. Ayrıca Moğolistan’ın kuzeyinde bulunan Noin-Ula bölgesinde atkı yüzlü dokuma, atkı atlamalı ve sarmalı cicim, zili ve sumak örnekleri ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde Peru’da bulunan ve M.Ö. II. ve IV. yüzyıllara ait olduğu kabul edilen kilim parçalarının, bu tür dokumaların her kıtada eski dönemlerden beri varlığını sürdürdüğünü göstermiştir.

İslâm dönemine ait bilinen en eski kilim parçaları Kahire’de bulunmuştur. Kilim, halen New York Metropolitan Müzesi’nde muhafaza edilmektedir. Desen ve teknik yönleriyle Anadolu Türk kilimlerine çok benzediği söylenen atkı yüzlü bu parçaların VIII. ve XIX. yüzyıllara ait olduğu düşünülmektedir. Türklerin Anadolu’ya yerleşmesiyle birlikte birçok merkezde kilim ve halı dokumalarına başlanmıştır. Konya, Kayseri, Sivas, Aksaray gibi şehirler bu merkezler arasında yer alır. Bu merkezler kilim ve halılarıyla tanınmıştır.

Halı sanatını bilen bir milletin, aynı zamanda kilimi de bilmesi elbette mümkündür. Günümüzde Selçuklu kilimlerinden örnekler maalesef kalmamıştır. Bununla birlikte dünyanın en eski düğümlü Türk halıları olarak bilinen VIII. yüzyıl Selçuklu halılarındaki karakteristik özellikler, geometrik motifler biçiminde bugün dahi Anadolu’nun çeşitli yörelerinde dokunan kilimleri süslemektedir. Bu durum, yüzyıllar boyunca devam eden bir geleneğe işaret etmektedir.

Bilinen en eski Türk dokuma kilimlerinden biri Washington’da bulunan Textile Müzesi’ndedir. Holbein halı grubunun, desenindeki düz ve köşeli taşlı sumak türü bu kilim parçasının XV. veya XVI. yüzyıllara ait olduğu düşünülmektedir. Holbein halısı, adını ressam Hans Holbein’dan alan bir erken dönem Osmanlı Türk halısıdır. Holbein resimlerinde bu tip halılar görüldüğü için literatüre “Holbein halısı” olarak geçmiştir (Holbein Halısı, Aralık 2021: wikipedia.org).

Anadolu Türk Kilim Motiflerinin Manaları

İslam dinine geçiş ile Türklerde, inanç gereği canlı figürler terk edilmiş, yerini ağırlıkta bitki motifleri almıştır. Bitki motiflerinin yanında zamanla geometrik motifler de karşımıza çıkmıştır. Kilimlerin üzerinde bulunan motifler adeta birer sembol görevi görmektedir. Bu semboller bireyin iç dünyası ve doğa arasında adeta bir etkileşim kurar. Her bir sembol insanın iç dünyasına tercüman olmuştur. Bu motiflerde yer alan duygular arasında; üzüntü, sevinç, heyecan, hasret, haset gibi duygular yer almıştır. İnsan kimi zaman kilimlere üzüntüsünü, kimi zaman sevincini nakşetmiştir. Kimi zaman heyecanını, kimi zaman hasretini yansıtmıştır.

Eli belinde motifi dişiliği ve doğurganlığı (Oyman, 2019, s. 9), bukağı âşıkların birlik ve beraberliğini, birbirine olan bağıni simgeler (Balkanal, 2019, s. 348). Koçboynuzu motifi, güç ve kudreti simgeler (Oyman, 2019, s. 11). Bereketi simgeleyen motifler dut, karpuz, nar, ağaç, çiçek vb. şekilde karşımıza çıkmaktadır (Bozkurt, 2020, s. 703). Yıldız motifi mutluluğu simgeler (Oyman, 2019, s. 10); saç bağı motifi evlilik isteğinin (Oyman, 2019, s. 20) kilim dili ile söylenmiş hâlini simgeler. Bu motifler doğum ve çoğalma grubunda zikredilmiştir.

Motifler içinde yer alan, pıtrak, muska, parmak, tarak, el, göz, haç, çengel ve nazarlık Türk halı ve kilim dokumalarında “korunma”yı simgeleyen motiflerdir (Bozkurt, 2020, s. 705). Ayrıca yılan, ejder ve kurt gibi “canı koruma”yı; hayat ağacı motifleri “ölümsüzlük”ü, hayata dair umutların ve korkuların dokunduğu motifler arasında yerini almıştır. Ayrıca bunlarla birlikte kilimlerde kuş motifi de kullanılmıştır. Bu motif ile beraber az önce zikredilen tüm motifler ölümü simgelemektedir (Sevim ve Canay, 2013, s. 64).

Resim 2. Elibelinde Motif Örneği,
Anadolu-motifleri

Resim 3. Bereket Motif Örneği,
Anadolu-motifleri

Resim 4. Bukaçı Motif Örneği,
Anadolu-motifleri

İslâmiyet'in gelişiyle, kilim desenlerinde daha çok tabiatın sembolleri yer almıştır. En çok kullanılan motifler, çiçek, yaprak, ağaç ve meyvelerden oluşan doğa motifleridir. Ayrıca motiflerde çam, çınar, selvi ve söğüt ağaçları motiflerinin de kullanıldığını söyleyebiliriz. Narçiçeği, karanfil, lâle, gül, sümbül gibi çiçek motifleri de Türk dokuma kültürünün vazgeçilmezleri arasında yer almıştır (Akınarlı ve Balkanlı, 2012, s. 194-196).

Mabel Matiz Klibi Örneği

Coğrafya

Döşemealtı, Antalya'nın renkli bir ilçesidir. Geleneksel varoluşun somut örnekleri olan Anadolu Türk kilimlerinin gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir rol üstlenen Anadolu'nun bu renkli ve şirin ilçesinin tarihi Paleolitik Çağa (Eski Taş Çağı-M.Ö. 600.000-100.000) kadar gider. Döşemealtı ilçesinde bulunan Gökhöyük ve Bademağacı höyüklerinde yapılan bazı arkeolojik kazı çalışmalarında Cilalı Taş ve Maden Çağı devirlerine ait bulgulara rastlanmıştır. Bergama Kralı Attolos'un Antalya kentini ele geçirmesi ile Döşemealtı'nda bulunan Çubuk ve Yenice Boğazları büyük bir önem kazanmıştır. M.S. V. yy.'dan sonra yayılmaya başlayan Hıristiyanlık; Silyon'dan (Antalya/Serik'te bir antik kent) başlayan, Perge'den (Antalya/Aksu'da bir antik kent) geçerek Döşemealtı'na ismini veren antik yolun dini faaliyetlerde kullanılması hız kazanmıştır. 1207 yılında Gıyaseddin Keyhüsrev'in bölgeyi fethetmesi ile birlikte, Döşemealtı Bölgesi Akdenizi Anadolu'ya bağlayan yolların başlangıcı haline gelmiş ve bölgede önemli kervansaraylar inşa edilmiştir. Bu kervansaraylardan biri, XIII. yy.'da yapılan Evdirhan

kervansarayıdır. 934 yılında bölgeye yerleşen yörük aileleri Döşemealtı ilçesinin ilk halk tabanını oluşturmaya başlamıştır.

İlçe ‘Döşemealtı’ adını Derbent Boğazındaki “Döşeme Taş Yolu”ndan almıştır. Yol eski çağdaki sahil şehirleri olan Aspendos, Perge, Side bölgeleriyle, iç kesimlerdeki Antalya, Burdur, Afyon ve Konya illerini birbirine bağlayan yollardan biri olarak varlık göstermiştir. Döşeme Taş Yolu, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde faal olmakla beraber yakın zamana kadar yörükler tarafından göç yolu olarak da kullanılmıştır. Döşeme taşlardan oluşan ve dört metre genişliğindeki bu tarihi yol bölgenin Döşemealtı olarak isimlendirilmesine neden olmuştur.

Döşemealtı bölgesi, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde ilçe kurulması ve bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına istinaden 22 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5747 sayılı kararla, ilçe statüsü kazanmıştır (Döşemealtı Halısı, Aralık 2021: antalya.diyaret.gov.tr).

Mabel Matiz Klibi ve Müzik

Döşemealtı ilçesindeki Killik Mahallesi ve otantik Evdirhan kervansarayı Anadolu Türk kilimlerine ev sahipliği rolünü üstlenmiştir. Bölgenin dikkat kaynağı elbette renk cümbüşüyle göz kamaştıran kilimlerdir. Kilimler, görsel sanatların yüzeysel sanatlarından olan resim alanında, geçmişten günümüze ilham kaynağı olmuş, yerli ve yabancı birçok ressamın tablosunda varlık göstermiştir, zarif ve estetik özelliğiyle Anadolu Türk kilimleri son yıllarda da yine müzik alanında mekân sahne dekorlarına ilham kaynağı olmaya devam etmiştir.

2018 yılında çıkardığı “Maya” albümü ile tarzı ve klipleri ile ön plana çıkan, kullandığı müstear isimle Türk Pop Müziği şarkıcı ve söz yazarı Mabel Matiz albüm şarkılarından “Sarmaşık” isimli parçasına çektiği klip ile ‘geleneksel varoluş’un somut örneklerinden Anadolu Türk kilimlerini görsel bir şovla gözler önüne sermiştir. Parçanın klibi Antalya’nın Döşemealtı ilçesinde bulunan özel bir arazide ve ilçedeki Evdirhan isimli XIII. y.y.’dan kalma tarihi kervansaray gibi otantik bir mekânda çekilmiştir. Döşemealtı ilçesi, coğrafi konumu itibarıyla her sene onbinlerce halı ve kilimin güneş ışığı altında bekletildiği bir araziye sahiptir. Renklerde eskitme yöntemi ile yapılan değişimin uygulanması için yöreye ülkenin değişik dokuma merkezlerinden halı ve kilimler gelmektedir. Gelen halı ve kilimlerin motiflerinden yöredeki dokumacılar etkilenmiş, sonuç olarak yöreler arası motif alışverişi olmuştur. Klip çekimlerini bu döneme denk getiren Matiz, Sarmaşık adlı eserinin klibinde;

“Öyle bir taht yaptım ki sana, kimsenin gücü yok yerini almaya” sözleri ile şarkısına başlar. Yol boyunca uzanan yolluk diye de tabir edilen halı üzerinde çıplak ayaklarla yürürken Döşemealtı bölgesindeki geniş arazide mevcut binlerce halı üzerinde ve önünde parçanın sözleri devam etmektedir.

Resim 5. Mabel Matiz'in *Şarışık* adlı klibinden alınmıştır

Klip “Alıştık belki aşk bu sırnaşık, öldür dersin ölmez de” sözleri ile Anadolu Türk kilimlerinin genel itibarıyla ‘unutulan bir aşk’ı (kilimler özelinde geleneksel sanatları) gözler önüne sermektedir. Oysa ‘unutulan aşk’, çağlara meydan okuyan ve büyük kısmı ayakta olup varlığını hissettiren bir mekânın yıkık bir duvarından bize doğru akıp gelmektedir. Sanatçı klipte ara ara eline aldığı kilimlerle geleneksel sanatlara verilmesi gereken değere atıfta bulunarak hatırlatmada bulunmuştur. Ayrıca etrafında kilimleri toplayan insanlara inat üzerine uzandığı kilimden ayrılmayarak geleneksel sanatlara olan bağın güçlendirilmesi gerektiğini beden diliyle söylemiştir.

Resim 6. Mabel Matiz'in *Şarışık* adlı klibinden alınmıştır

Resim 7. Mabel Matiz'in *Şarמשake* adlı klibinden alınmıştır

Şarkının sözleri ve klibin verdiği mana itibariyle dünyadan bir kopuş, derin bir tefekkür hali ile mana aranmakta olduğu belirgindir. Çeşitli halılar üzerinde beden dilini kullanarak yeniden doğuş, varoluş, arayış, kayboluş gibi birçok kavram hissini veren parça geleneksel kültür içinde yeri ve önemi olan motif motif, desen desen, renk renk kilimlerin ve halıların kullanılması itibariyle geçmiş ve bugünü birleştirmektedir. Popüler kültürde yerini ve değerini pek alamayan kültürel değerlerin bir şarkı klibinde ortaya çıkması, geçmiş ve geleneğin de birbirini tamamlayan ortak parçalara sahip olduğunu göstermektedir. Kilim dokuması itibariyle santim santim her parçasının bir bütüne doğru ilerlediği, yapılan işlemlerin her anında dikkatin gerektiği, ufak bir dokuma hatası ile kilimin motifinin bozulacağı, tıpkı insanın varoluşundaki hassasiyete atıfta bulunmaktadır. Zira “Bir tel kopar, ahenk ebediyen bozulur” (Yahya Kemal Beyatlı) sözü anlam kazanır.

Makalenin ana perspektifini oluşturan ‘geleneksel varoluşun somut örnekleri olan Anadolu Türk kilimleri özelinde geleneksel sanatlar’, Türk Pop Müziği şarkıcısı ve söz yazarı Mabel Matiz görsel medya yoluyla, müziğin etkileyici ve birleştirici gücüyle popüler kültürde güncel tutmuştur. Popüler kültürde yerini ve değerini pek alamayan kültürel değerler bir şarkı klibinde bu kadar etkileyici yer alması, görsel sanatların ne kadar mühim bir alan olduğunu gözler önüne sermiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

İnsanın kendini ve yine insanın insanı anlamaya, anlamlandırmaya çalıştığı varoluşçuluk XIX. yüzyılın sonları XX. yüzyılın başlarında önce bir felsefi akım olarak ortaya çıkmıştır. Varoluşçu felsefeciler hep bir arayış ve sorgulama içerisindedir. Varoluşun “öz” den önce gelmesi görüşünü savunan düşünürler aslında hem bireysel hem toplumsal ahlakın en temel ilkesini ortaya koymuş oluyor. Toplumların varoluş belirtileri geçmişten bu güne taşınan manevi miras “gelenek”tir. Gelenek, zamana, modernizme ve popüleritenin siliciliğine direnen, toplumun kalbine ve hafızasına tutunmaya çalışan milli bir değerdir. Toplumların ya da insanların kestiremediği bir şey var. Aslında bu günün modernist yaşam tarzı ve popüler kültürü, yıllar sonra yaşatmaya çalıştığı şey ‘gelenek’ olacaktır.

Konargöçer bir yaşam tarzının Türk Kültürü’ne kazandırdığı en zarif gelenek ise kilimlerdir. Geleneğin varoluşunun “somut” örneği, büyük bir aşk ileilmekilmek, rengârenk

dokunan Anadolu Türk kilimleri, popüler kültürün görsel şovlarının vazgeçilmezi, belki en dikkat çekenidir.

Kilimler konargöçer yaşam tarzının en önemli zarureti olmakla beraber aşkın da ceylan derisidir. Genç kızlar kilimi dokurken ne sevgiler, ne aşklar düğümlemişlerdir. Kilimlere resmedilen her motif aslında hem toplumsal bir zenginlik hem insanın iç dünyasının yansıması ve varoluş çabasıdır.

Sanat hayatına farklı bir ses getiren Mabel Matiz şarkı sözleri ile hem kalpleri hem ruhları beslemekte, harekete geçirmekte ve düşündürmektedir. Geleneksel bir miras olan kilimlere dikkat çekmek için yapmış olduğu klip ve göstermiş olduğu duyarlılık da yansıtıyor ki gelenekle yenilik birbirine asla düşman değildir. Mabel Matiz geçmiş ve geleceği popüler kültür arenasında bir arada tutmayı başarmıştır. ‘Geleneksel varoluş’un somut örneklerinden olan Anadolu Türk kilimleri gelecek çağlara doğru akışını, insanın varoluşunu, anlam arayışını ve popüler kültüre ilham kaynağı olmaya devam edeceği inancını koruyarak yoluna devam edecektir.

Sonuç itibariyle, varoluşçuluk kavramı üzerinden başlayarak, günümüz popüler kültürünün etkili bir figürü olan Türk Pop Müziği şarkıcısı ve söz yazarı Mabel Matiz’in “Sarmaşık” adlı klbinin irdelenmesi ile Anadolu Türk kilimleri popüler kültürün ilham kaynağı olabileceği ortaya konulmuştur.

Kaynakça

- Ahmet Vefik Paşa. (2000). *Lehçe-i Osmani*, Haz. Recep Toparlı, TDK.
- Akpınarlı, F. & Balkanlı, Z. (2012). 16.-18. Yüzyıllarda İstanbul’da Üretilen Kumaşlarda Bitkisel Bezemelerin İncelenmesi, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, Balkan Özel Sayısı- I.
- Balkanal, Z. (2019). Türk Kültürünün Değer Yargılarını Yansıtan Kilim Motiflerine Tasarım Açısından Alternatif Bir Yaklaşım; Kaat’ı Sanatında Uygulamaları, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 341-352.
- Bolay, H. H. (2009). *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, Nobel.
- Bozkurt, N. (2002). “*Kilim*”, TDV İslâm Ansiklopedisi, c. XXVI.
- Bozkurt, S. (2020). Geleneksel Türk Halı Sanatında Kullanılan Motiflerin Anlamları: Sındırgı-Yağcıbedir Halıları Üzerine Göstergebilimsel Bir Analiz, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(1), 697-731.
- Clauson, G. (1972). *13.Yüzyıl Öncesi Türkçesinin Köken Bilgisi Sözlüğü*, England.
- Doerfer, G. (1975). *Türkische Und Mongolische Im Neupersischen*, Germany.
- Kılıçkan, H. (2015). *Bezeme Sanatı ve Örnekleri*, İnkılap.
- Sartre, J. P. (1985). *Existentialisme*, çev.: Asım Bezirci, Say.
- Sevim, K.& Canay, A. (2013). Anadolu’da Üretilen Kilim Motiflerinden Bukakağı Ve Bu Motiften Çıkan Seramik Çalışmalar, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 2(6), 60-70.
- Topçu, N. (2006). *Varoluş Felsefesi Hareket Felsefesi*, Dergah.
- Oyman, N. R. (2019). Bazı Anadolu kilim motiflerinin sembolik çözümlemesi, *Arış Dergisi*, 14(4), 20-25.

İnternet Kaynakça

Holbein Halısı, https://tr.wikipedia.org/wiki/Holbein_hal%C4%B1s%C4%B1. (Erişim Tarihi: 25.12.2021).

<https://islamansiklopedisi.org.tr/kilim> (Erişim Tarihi: 23.12.2021).

<https://uqusturk.wordpress.com/2011/05/09/anadolu-motifleri/>. (Erişim Tarihi: 25.12.2021).

<https://uqusturk.wordpress.com/2011/05/09/anadolu-motifleri/>. (Erişim Tarihi: 25.12.2021).

<https://uqusturk.wordpress.com/2011/05/09/anadolu-motifleri/>. (Erişim Tarihi: 25.12.2021).

https://www.youtube.com/watch?v=weVh_KolH1E. (Erişim Tarihi: 28.12.2021).

https://www.youtube.com/watch?v=weVh_KolH1E. (Erişim Tarihi: 28.12.2021).

https://www.youtube.com/watch?v=weVh_KolH1E. (Erişim Tarihi: 28.12.2021).

Döşemealtı Halısı, antalya.diyaret.gov.tr sitesi: <https://antalya.diyaret.gov.tr/dosemealti/Sayfalar/contentdetail.aspx?MenuCategory=Kurumsal2&ContentId=mufitulugumuz>. (Erişim Tarihi: 29.12.2021).